

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. O.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Województwie (...) w K.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w C.

z dnia 30 października 2015 r., sygn. akt IV Ua (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) przyznaje adwokatowi M. S. od Skarbu Państwa - Sądu
Okręgowego w C. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych
powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług
tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. wyrokiem z dnia 30 października 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną M. O. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. z dnia 10 czerwca 2015 r., oddalającego odwołanie od decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie (...) w K. z dnia 5

września 2014 r., którą uznano, że ubezpieczona została prawidłowo zaliczona do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Ubezpieczona M. O. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 30 października 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 217 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 232 zdanie drugie k.p.c., art. 233 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 379 pkt 5 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 4 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że skarga ta jest oczywiście uzasadniona, ponieważ: (-) „niezaradność procesowa powódki, która w toku postępowania przed sądem odwoławczym nie była reprezentowana przez pełnomocnika, mogła się w istotny sposób przyczynić do niemożności sformułowania w pełni klarownych dla sądu zarzutów co do postępowania przed sądem pierwszej instancji jak i odwoławczym”; (-) „w sprawie doszło do błędnej wykładni przepisów art. 3 ust. 1 pkt 1 i art. 4 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w konsekwencji której M. O. została uznana za osobę o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, pomimo że skarżąca kwalifikuje się do znacznego stopnia niepełnosprawności”; (-) „Sąd Okręgowy nie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia podstaw faktycznych oraz prawnych wydanego rozstrzygnięcia, oraz przyczyn, dla których niektórym dowodom zebranym w sprawie odmówił wiarygodności, co uniemożliwia kontrolę kasacyjną orzeczenia”.

Ponadto skarżąca powołała się na potrzebę wykładni art. 232 zdanie drugie k.p.c. i 233 k.p.c., budzących jej zdaniem poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Wątpliwości te skarżąca zawarła zaś w pytaniach: (-) „czy Sąd jest zobowiązany do konfrontowania treści opinii sporządzonej przez biegłego sądowego z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie?” oraz (-) „czy sytuacja procesowa, w której Strona z orzeczonym stopniem niepełnosprawności o symbolu 05-R/10-N działająca bez

profesjonalnego pełnomocnika nie zgadza się z treścią opinii biegłego z zakresu neurologii stwierdzającą spełnienie przez badaną kryterium jedynie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, przy czym pozostały materiał dowodowy skłania do odmiennych wniosków aniżeli zawarte w opinii, jest sytuacją szczególną, w której Sąd powinien dopuścić dowód w postaci opinii biegłego z zakresu ortopedii/traumatologa niewskazany przez Stronę?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub

stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga, z kolei, od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto, konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w

których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Oceniając wniosek skarżącej, Sąd Najwyższy zauważa ponadto, że skarżąca nie powołuje wprawdzie nieważności postępowania jako przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), jednakże formułuje taki zarzut w ramach procesowej podstawy zaskarżenia. Sąd Najwyższy stwierdza zatem, że w pierwszej kolejności ma obowiązek ocenić, czy rzeczywiście zarzut ten można uznać za uzasadniony. Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., nieważność postępowania jest bowiem tą okolicznością, którą Sąd Najwyższy ma obowiązek wziąć pod rozwagę z urzędu.

W ocenie Sądu Najwyższego, w rozpoznawanej sprawie nie doszło jednak do nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. Należy bowiem stwierdzić, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury naruszenie tego przepisu polega na odjęciu stronie w postępowaniu sądowym, wbrew jej woli, całkowitej możliwości podejmowania albo świadomego zaniechania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo 1963 nr 1, s. 117 z glosą W. Siedleckiego oraz wyroki: z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966 nr 10, poz. 172 oraz z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 318/98, niepublikowany). Dlatego też nie można stwierdzić nieważności postępowania z tej przyczyny, gdy strona podjęła czynności w procesie, doznając nawet przy tym utrudnień w popieraniu dochodzonych roszczeń lub obronie przed żądaniami strony przeciwnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 1968 r., I CR 432/67, OSNCP 1969 nr 7-8, poz. 137, z dnia 1 października 1998 r., I PKN 359/98, OSNAPIUS 1999 nr 21, poz. 681, z dnia 2 kwietnia 1998 r., I PKN 521/97, OSNAPIUS 1999 nr 6, poz. 203 i z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 524/97, Prokuratura i Prawo 1999 nr 5, poz. 43). Wymieniona przyczyna nieważności

postępowania jest sformułowana w sposób bardzo ogólny, przez co może obejmować różne stany faktyczne. Dlatego też należy oceniać jej ewentualne wystąpienie przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy, bacząc, że w grę wchodzi jedynie takie przypadki, w których strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych podjęła jednak czynności w tym postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 593/07, LEX nr 494150). Chodzi tu więc o takie uchybienia procesowe popełnione przez sąd, które w praktyce uniemożliwiły stronie podjęcie stosownej obrony przed wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2004 r., I CK 226/04, LEX nr 277855). W orzecznictwie przyjmuje się ponadto, że o nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c., można mówić tylko wtedy, gdy strona procesu, wbrew swej woli i na skutek wadliwości procesowych sądu, nie mogła uczestniczyć i nie uczestniczyła w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, LEX nr 55519), gdy została faktycznie pozbawiona możliwości działania, na przykład możliwości udziału w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2005 r., IV CK 620/04, LEX nr 277089). Nie chodzi więc o uchybienia dotyczące przeprowadzenia jakiejkolwiek rozprawy (posiedzenia niebędącego rozprawą), ale o uniemożliwienie stronie udziału w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku. Do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw dochodzi wówczas, gdy z powodu naruszenia przez sąd określonych przepisów lub zasad procedury cywilnej strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub istotnej jego części i nie miała możliwości usunięcia skutków tych uchybień na następnych rozprawach poprzedzających wydanie wyroku w danej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03, LEX nr 151538). W tym kontekście w orzecznictwie przyjmuje się, że o nieważności postępowania z przyczyny przewidzianej w art. 379 pkt 5 k.p.c. można mówić tylko w razie pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, a nie jej ewentualnego ograniczenia na etapie postępowania wcześniejszym niż etap bezpośrednio poprzedzający wydanie wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9

marca 2005 r., III CK 271/04, LEX nr 175995). Inaczej rzecz ujmując, przy ocenie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów postępowania, następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia tych przesłanek strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, LEX nr 424315).

Taka sytuacja nie zachodzi wszakże w okolicznościach rozpoznawanej sprawy. Z analizy akt sprawy wynika bowiem jednoznacznie, że skarżąca aktywnie uczestniczyła w procesie, brała udział w rozprawie apelacyjnej oraz składała pisma procesowe w toku postępowania przed sądem drugiej instancji.

Odnosząc się do pozostałych argumentów mających potwierdzać potrzebę przyjęcia ocenianej skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy uznaje natomiast, że i te argumenty, które mają – w ocenie skarżącej – uzasadniać oczywistą zasadność jej skargi, są przedstawione jedynie hasłowo i nie towarzyszy im jakikolwiek wywód prawny, który wskazywałby na kwalifikowaną postać naruszenia prawa, to znaczy jego „oczywistość” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Wypada w związku z tym podkreślić, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia jej do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2008 r., II PK 73/08, LEX nr 785527). Analizując wniosek skarżącej w szczególności nie wiadomo zaś, na czym miałyby polegać błędna wykładnia powołanych we wniosku przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Oczywiście nieuprawnione jest z kolei stwierdzenie, że Sąd drugiej instancji „nie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia podstaw faktycznych i prawnych wydanego rozstrzygnięcia”, skoro Sąd ten stwierdził, że podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną dokonaną przez Sąd Rejonowy, który

poczynił przecież szczegółowe ustalenia i powołał podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia, dokonując równocześnie wykładni zastosowanych przez siebie przepisów, która nie może budzić istotnych zastrzeżeń. Sąd Okręgowy wyjaśnił również, zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przyczyny, dla których uznał miarodajność materiału dowodowego pozwalającego na przyjęcie ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku.

Jak się więc zdaje, na co wskazuje zresztą sygnalizowana we wniosku potrzeba wykładni art. 232 zdanie drugie k.p.c. i art. 233 k.p.c., skarżąca w istocie podejmuje próbę podważenia dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, co w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest niedopuszczalne. Treść oraz kompozycja art. 398³ k.p.c. wskazują bowiem, że choć generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, choćby naruszenie odnośnych przepisów mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej mówiąc, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., albowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025, z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405, czy też z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oceny dowodów dotyczy również art. 232 zdanie drugie k.p.c.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805), Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

